

پیش بینی رفتارهای پر خطر و اضطراب بر اساس ابعاد سبک های دلبستگی

ربابه عطائی فر^۱، نغمه مرادی^۲

^۱ استادیار، دکتری تخصصی روانشناسی تربیتی گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی کرج

^۲ کارشناس روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی کرج

نویسنده مسئول:

ربابه عطائی فر

مجله علمی پژوهش در روانشناسی، علوم تربیتی و علوم اجتماعی (سال ششم)
شماره ۲۲ / زمستان ۱۳۹۹ / ص ۷۹-۸۷

چکیده

هدف: سبک های دلبستگی، همواره یکی از مهمترین عوامل تحول شکل گیری شخصیت، سلامت روان و در پی آن شناسایی رفتار افراد شناخته شده است. به این منظور این پژوهش با هدف پیش بینی رفتارهای پر خطر و اضطراب بر اساس ابعاد سبک های دلبستگی انجام شد. روش: پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری کلیه دانشجویان پسر دانشگاه آزاد اسلامی کرج بود که از میان آن ها ۲۰۲ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای تصادفی انتخاب و به پرسشنامه های اضطراب کتل، رفتارهای پر خطر محمد خانی و سبک های دلبستگی کولینز و رید پاسخ دادند. در نهایت داده ها با استفاده از ضریب پیرسون و رگرسیون چند متغیره تجزیه و تحلیل شد. یافته ها: یافته های پژوهش نشان داد که سبک های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا با رفتارهای پر خطر و اضطراب رابطه معنادار مثبت یا منفی دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان داد سبک های دلبستگی اجتنابی و ایمن توانستند ۱۲ درصد از واریانس رفتارهای پر خطر ($p \geq 0/001$) و سبک های دلبستگی دوسوگرا، ایمن و اجتنابی ۴۱ درصد از واریانس اضطراب را پیش بینی کنند ($p \geq 0/001$). نتیجه گیری: با توجه به تاثیر مثبت سبک دلبستگی ایمن و تاثیر منفی سبک های دلبستگی اجتنابی و دوسوگرا بر کاهش رفتارهای پر خطر و اضطراب در جوانان به نظر می رسد تقویت سبک دلبستگی ایمن در جوانان و همچنین آموزش والدین در راستای ایجاد سبک دلبستگی ایمن در فرزندان می تواند منجر به ارتقای سطح سلامت روانی افراد و جامعه شود.

کلید واژه ها: سبک های دلبستگی، اضطراب، رفتارهای پر خطر.

مقدمه

دلبستگیⁱ یکی از برجسته ترین مفاهیم روان شناسی معاصر است که به تکوین پیوندهای عاطفی اشاره دارد. کودک تلاش دارد از رابطه دلبستگی، صمیمیت لازم را دریافت کند و به دنبال تداوم رابطه است. با توجه به نوع رابطه کودک با مراقبت کننده، سه نوع سبک دلبستگی تشکیل می شود: سبک دلبستگی ایمنⁱⁱ، سبک دلبستگی نا ایمن-اجتنابیⁱⁱⁱ، سبک دلبستگی نا ایمن اضطرابی-دوسوگرا^{iv}. در کودکی الگوهای دلبستگی زمانی دچار تحول می شوند که تغییری در کیفیت تعاملات مادر-کودک ایجاد گردد [ابالبی^v، ۱۹۶۹]. علاوه بر این ممکن است تغییر در الگوهای دلبستگی موجب بروز رفتارهای پرخطر و اضطراب در سنین نوجوانی گردد. در یک فرا تحلیل به خوبی به جایگاه خانواده در پیشگیری از رفتارهای پر خطر اشاره کرده است، همچنین در سطحی عمیق تر مطرح کرده است که از طریق توجه به نوع دلبستگی فرزند و والدین و در واقع ایمنی موجود در رابطه آن ها می توان گرایش به رفتارهای پر خطر را حتی در خانواده های معمولی و نه از هم گسیخته بررسی کرد. [اینسورث^{vi}، ۱۹۸۹] استدلال می کند که رفتارهای دلبستگی از نظر انعکاس میزان ایمنی تفاوت دارد. در شیرخوارگی، ایمنی به معنی احساس اطمینان طفل از دسترسی به مراقب و پاسخگو بودن اوست. روابط ایمن با والدین در دوره ی جوانی اهدافی موازی دارد: جوانان را از حمایت خانوادگی مطمئن می سازد و این ایمنی اکتشاف های آنها در بیرون از خانواده و نیز امکان شکل دهی روابط جدید با همسالان و بزرگسالان دیگر را فراهم می سازد. مطالعات نشان داده بسیاری از رفتارهای پر خطر از قبیل سیگار کشیدن، مواد مخدر و روابط جنسی نامطمئن در سنین قبل از ۱۸ سالگی اتفاق می افتد [برگمن^{vii} و اسکات^{viii}، ۲۰۰۱]. علاوه بر رفتارهای پر خطر، سبک های دلبستگی می توانند زمینه ساز یکی از شایع ترین اختلالات روانی یعنی اضطراب باشند. اختلالات اضطرابی ۲ تا ۵ برابر اقدام به خودکشی را افزایش می دهد. همچنین با افزایش سوء مصرف مواد، الککل و سیگار همراه است. حدود ۱۹/۱ میلیون نفر در ایالات متحده یعنی ۱۳/۳ درصد از جمعیت ۱۸-۵۴ ساله آن به اختلالات اضطرابی مبتلا هستند. در ایالات متحده، هزینه ای که صرف اختلالات اضطرابی می شود بالغ بر ۴۲ میلیارد دلار در سال است که معادل یک سوم ۱۴ بلیون دلاری است که صرف بیماری های بهداشت روانی می شود [سادوک^{ix} و سادوک، ۲۰۰۳]. بر طبق مدل دو عاملی دلبستگی بارثولومیو^x و هورویتز^{xi} (۱۹۹۱)، الگوهای درونی خود و دیگران ابعاد نسبتاً مستقلی هستند که در ترکیب با یکدیگر سه سبک دلبستگی بزرگسال را تشکیل می دهند. این نکته حائز اهمیت است که سبک های دلبستگی شکل گرفته در دوران کودکی لزوماً با آنچه در دلبستگی های عاطفی دوران بزرگسالی نشان داده می شود یکسان نیستند، همچنین الگوهای شکل گرفته در دوران کودکی نقش مهمی بر روابط بعدی دارد. بر طبق نظر بارثولومیو (۱۹۹۰) افراد با الگوهای مثبت (مثل غیر اجتناب گر) بسته به درجه وابستگی شان ممکن است به عنوان ایمن یا مجذوب و پریشان طبقه بندی شوند. در این راستا، کارلستون و سروف (۱۹۹۵) معتقدند که سیستم دلبستگی سبب یکپارچه شدن مولفه های عاطفی، انگیزشی، شناختی و رفتاری می شوند [جمالی، حسنی، نور محمدی نجف آبادی، ۱۳۹۸]. مدل های معاصر رشد شخصیت اشاره می کنند که سطوح رشدی این ویژگی را دارند که در زمان طولانی تغییر کرده و آن را حفظ کنند. در یک پژوهش طولی نتایج به دست آمده حاکی از آن است که امنیت و اضطراب اولیه به مرور زمان بر کاهش میزان دلبستگی اضطرابی موثر است [هادسون^{xii}، نیویورک، کریس فرلی^{xiii}، ۲۰۱۸].

در عصر حاضر پرداختن به مساله سلامت روان شناختی و ارتقای بهداشت روانی یکی از مهم ترین مسائل اساسی است. اضطراب و رفتارهای پر خطر، دو مفهومی هستند که در این زمینه اهمیت بسیاری دارند. نظریه دلبستگی به علت نقشی که برای رویدادهای دوران کودکی و محرومیت مادرانه در ایجاد رفتار مجرمانه قائل است، جایگاه خاصی در بین نظریه هایی دارد که به تبیین رفتار بزهکارانه پرداخته اند. بالبی جدایی از مادر را در ایجاد بزهکاری دخیل می داند، چرا که کودکان با دلبستگی ناسالم، محیط شان را به عنوان یک محیط متزلزل و تهدیدکننده، دریافت می کنند، سپس هنجارهای جامعه تنزل پیدا کرده و به تدریج افراد از لحاظ عاطفی-هیجانی از جامعه ای که به آن تعلق دارند، جدا می شوند. تحقیقات پیشین در ایران و سایر کشورها عوامل بسیاری را از جمله سبک های دلبستگی در بروز رفتارهای پر خطر شناسایی و معرفی کرده اند. تحقیقات نشان داده است که افراد دارای سبک دلبستگی ایمن در مقایسه با افراد دارای سبک های دلبستگی نا ایمن از نظر سلامت روان شناختی و شایستگی های اجتماعی از شرایط بهتری برخوردار هستند [میکولینسر^{xiv}، هورث^{xv}، ایلاتی^{xvi}، کوتلر^{xvii}، ۱۹۹۹]؛ به نقل از جمالی و همکاران، ۱۳۹۸. بروک^{xviii} و همکاران (۱۹۹۰)، نظریه ای را مطرح می کنند که در آن دلبستگی عاطفی به والدین، یادگیری های اجتماعی و ویژگی های درون فردی نوجوانان، به طور مستقیم بر سوء مصرف مواد اثر می گذارند. همچنین الگوی دلبستگی ایمن، رفتارهای پر خطر را کاهش و الگوی دلبستگی نا ایمن اجتنابی، رفتارهای پر خطر را افزایش می دهد [علی آبادی، پرندها، محمدی، ۱۳۹۵]. تحلیل نتایج پژوهش دیگری نشان می دهد که سبک دلبستگی ایمن مولفه های رانندگی خطر ناک، خشونت، سیگار کشیدن و مصرف الککل رفتارهای پر خطر را به ترتیب با تبیین ۸،۶۴ و ۱۱ درصد واریانس آن ها به صورت منفی، سبک دلبستگی اجتنابی

مولفه های مصرف مواد و دوستی با جنس مخالف را با تبیین ۱۳ و ۸ درصد واریانس آن ها و سبک دلبستگی دوسوگرا مولفه های دوستی با جنس مخالف و رابطه و رفتار جنسی را با تبیین ۶ و ۵ درصد واریانس آنها مورد پیش بینی قرار می دهد. در نتیجه سبک های دلبستگی نقش مهمی در گرایش یا پیشگیری از گرایش دانش آموزان و نوجوانان به رفتارهای پر خطر دارد [جمالویی، حسنی، نور محمدی نجف ابادی، ۱۳۹۸]. سبک دلبستگی نا ایمن دوسوگرا- اجتنابی، سبک شایع در بین معناداران است و رابطه معناداری بین سبک های دلبستگی نا ایمن با ویژگی های شخصیتی روان رنجوری وجود دارد [اللهیاری، کاظمی، حیدری، پیکان حیرتی، ۱۳۹۲]. پژوهشی که بر روی ۱۲۰ نوجوان انجام شده است، نشان می دهد که سبک دلبستگی اضطرابی پیش بینی کننده استفاده از الکل است و نشان می دهد که تحقیقات آینده باید بر روی مکانیسم های دلبستگی اضطرابی و مصرف الکل متمرکز گردد. [لورا ای. اندرسون^{xxi}، چیسون پی. کانر^{xx}، جوآن ویسی^{xxi}، راس مک دی یانگ^{xxii}، متیو جی. گالوا^{xxiii}، ۲۰۱۹]. از طرفی سبک های دلبستگی پیش بینی کننده مهمی برای بهداشت روانی هستند. سبک دلبستگی دوسوگرا ۵۸ درصد پیش بینی کننده معنادار اضطراب است [صدری دمیچی، نصرتی بیگ زاده، عبادی راد، ۱۳۹۷]. سبک دلبستگی غالب در بیماران مضطرب، دوسوگرا می باشد، همچنین بر تاثیر گذاری اختلال سبک های دلبستگی بر نارسایی تنظیم هیجان ها تاکید شده است [نیک فرجام، بشارت، محمدی حاصل، ذبیح زاده، فلاح، ۱۳۹۲]. در جمع بندی بررسی های پیشین نقش مهم و موثر ابعاد سبک های دلبستگی در شکل گیری و یا پیشگیری مشکلات دوران جوانی و بزرگسالی به ویژه اضطراب و رفتارهای پر خطر حائز اهمیت است. آنچه که در این زمینه جلب نظر می کند شیوه شکل گیری روابط قبلی نوجوان در خانواده و نحوه اعتماد وی به این روابط است. چرا که این الگو در روابط بعدی وی نیز جاری خواهد بود. از اینرو پژوهش حاضر با هدف پیش بینی رفتارهای پر خطر و اضطراب بر اساس ابعاد سبک های دلبستگی انجام شد و فرضیه های پژوهش حاضر این بود که ۱- ابعاد سبک های دلبستگی رفتارهای پر خطر را پیش بینی می کنند ۲- ابعاد سبک های دلبستگی اضطراب را پیش بینی می کنند.

روش

پژوهش حاضر با روش همبستگی انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان پسر دانشگاه آزاد اسلامی کرج در سال ۹۸-۹۷ بود که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای و با توجه به فرمول کوکران، تعداد ۲۰۲ نفر به عنوان نمونه در نظر گرفته شد (ضریب اطمینان در این پژوهش ۹۵٪ و میزان خطا ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است). پس از کسب رضایت آگاهانه، گروه نمونه به پرسشنامه های پژوهش پاسخ دادند. در نهایت داده های جمع آوری شده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیره و با کمک نرم افزار SPSS تحلیل شد.

ابزار پژوهش

الف) مقیاس سبک های دلبستگی کولینز و رید^{xxi} (۱۹۹۰): این مقیاس مشتمل بر ۱۸ ماده بوده و از طریق علامت گذاری بر روی یک مقیاس ۵ درجه ای از نوع لیکرت (به هیچ وجه با خصوصیات من تطابق ندارد = ۱، تا کاملاً با خصوصیات من تطابق دارد = ۵) سنجیده می شود. جهت نمره گذاری برای گزینه های ۱ تا ۵ به ترتیب ۰ تا ۴ در نظر گرفته می شود و در مواردی که سوالات باید معکوس نمره گذاری شود باید بر روی گزینه ۱ تا ۵ به ترتیب نمرات ۴، ۳، ۲، ۱ و ۰ در نظر گرفته شود. با تحلیل عوامل، ۳ زیر مقیاس که هر مقیاس شامل ۶ ماده است مشخص می شود. ۳ زیر مقیاس عبارتند از: وابستگی (D): میزانی را که آزمودنی ها به دیگران اعتماد می کنند و به آن ها متکی می شوند به این صورت که آیا در مواقع لزوم قابل دسترسی اند، اندازه گیری می کند و تقریباً عکس دلبستگی اجتنابی قرار دارد. نزدیک بودن (C): میزان آسایش در رابطه با صمیمیت و نزدیکی هیجانی را اندازه گیری می کند و یک بعد دو قطبی است که اساساً توصیف های ایمن و اجتنابی را در مقابل هم قرار می دهد، بنابراین در تطابق با دلبستگی ایمن می باشد. اضطراب (A): ترس از داشتن رابطه را می سنجد و با دلبستگی اضطرابی-دوسوگرا مطابقت دارد. کولینز برای بررسی قابلیت اعتماد مقیاس دلبستگی میزان آلفای کرونباخ را برای هر زیر مقیاس در نمونه ی ۱۷۳ نفری از دانشجویان به ترتیب برای زیر مقیاس C، ۰/۸۱، زیر مقیاس D، ۰/۷۸ و زیر مقیاس A، ۰/۸۵ گزارش کرده است (پاکدامن، ۱۳۸۰). پایایی این پرسشنامه در تحقیق کمیجانی (۱۳۸۸) با استفاده از روش آلفای کرونباخ بررسی و میزان ضریب برای سبک های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۵ و ۰/۸۵ به دست آمد. روایی محتوایی این پرسشنامه نیز با استفاده از روایی واگرا توسط پاکدامن در سطح معناداری ۰/۰۰۱ بین زیر مقیاس های A و C و همچنین A و D به ترتیب ۰/۳۱۳ و ۰/۳۳۶ گزارش شده است. همچنین ضریب همبستگی بین زیر مقیاس های C و D در سطح معناداری ۰/۰۱۴ مقدار ۰/۲۴۶ به دست آمده است.

ب) مقیاس اضطراب کتل^{xxv}: این مقیاس شامل ۴۰ ماده است که در اکثر فرهنگ ها از سن ۱۵-۱۴ سالگی قابل اجرا می باشد. نمره اصلی و کلی به صورت یک نمره تراز شده موضع بیمار را در پهنه یک مقیاس یازده پارکی مربوط به گروهی که آزمودنی به آن تعلق دارد نشان می دهد. نمرات دیگری نیز می توان به دست آورد که نقش ساخت های شخصیت و مشارکت آن ها را در ایجاد اضطراب مشخص می کند. همبستگی ها و عاملی کردن نمرات به دست آمده نشان دادند که اکثر ساخت های شخصیت یعنی: O- (گرایش به گنجهاری)، Q4- (تنش ارگی)، Q3- (فقدان توحید یافتگی)، C (-) (ضعف من)، L- (نا ایمنی پارانویائی) و با درجه کمتری H (کم رویی) به صورت یک عامل مرتبه دوم به یکدیگر وابسته اند. جهت نمره گذاری آزمون می توان از پنجره تصحیح و یا فهرست نمره گذاری استفاده کرد. شماره ردیف فهرست نمره گذاری با شماره ردیف های پرسشنامه مطابقت دارد. در بسیاری از موارد مانند پژوهش حاضر تنها داده ی مورد نیاز نمره کل اضطراب آزمودنی است که جمع امتیازاتی است که از ۴۰ ماده تست به دست آمده اند که مجموع دو نمره جمع ۲۰ سوال اول (اضطراب پنهان) و جمع ۲۰ سوال دوم (اضطراب آشکار) نیز هست. آنتونی و همکاران (۱۹۹۸) پایایی این مقیاس را بررسی کرده اند که در آن ارزش ویژه عوامل تنیدگی، افسردگی و اضطراب در پژوهش مذکور به ترتیب برابر ۰/۷۹، ۰/۸۹، ۰/۲۳ و ضریب آلفا برای این سه عامل به ترتیب ۰/۹۷، ۰/۹۲ و ۰/۹۵ بود. کارشکی و کدخدایی (۱۳۹۱) پایایی و روایی این پرسشنامه را با نرخ ۰/۸۵ تایید نموده اند. همسانی درونی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ و پایایی مقیاس ۰/۶۰ به دست آمده است [کرواز، ۱۳۸۶؛ فرامرزی، ۱۳۸۴]. معرف زاده، سودانی و شفیعی آبادی (۱۳۸۹) نیز آلفای کرونباخ و پایایی مقیاس را به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۷۵ گزارش کردند.

ج) مقیاس رفتارهای پر خطر محمد خانی: پرسشنامه رفتارهای پرخطر با اقتباس از پرسشنامه مرکز پیشگیری از رفتارهای پرخطر (YRBSS) طراحی و تنظیم شده است. این ابزار شامل دو بخش جمعیت شناختی و رفتارهای پرخطر است. که میزان شیوع رفتارهای پرخطر مانند پرخاشگری، حمل اسلحه، غمگینی، فکر و اقدام به خودکشی، مصرف الکل، سیگار و سایر مواد، فرار از منزل و مدرسه و ارتباط با جنس مخالف را مورد ارزیابی قرار می دهد. این پرسشنامه توسط محمد خانی (۱۳۸۴) آماده شده است و در چند پژوهش از جمله در مطالعه بخشانی و همکاران (۱۳۸۶) و پور شهباز (۱۳۸۴) استفاده شده است. محمدخانی (۱۳۸۶) پایایی آن را ۰/۸۷ گزارش کرده است (محمدخانی، ۱۳۸۵). در مطالعه (آزرمی و محمدخانی، ۱۳۸۸) پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ گزارش شده است. ضریب همسانی درونی آن در پژوهش عنبری و محمدخانی (۱۳۸۹) بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. شیوه نمره گذاری این پرسشنامه آسان است و متناسب با موقعیت می توان بخش های خاصی از آن را استفاده کرد. پرسشنامه به صورت خود سنجی است. هر بخش شامل سوالاتی درباره ی اولین انجام رفتار پرخطر، میزان رفتار پرخطر در طول عمر، ۱۲ ماه گذشته و یک ماه اخیر و تمایل به انجام آن کار در آینده است. برای نمره گذاری پرسشنامه رفتارهای پر خطر بسته به هدف پژوهش می توان به چند روش عمل کرد. که در پژوهش حاضر سوالات بخش مصرف مواد مخدر، خودکشی و رفتارهای پر خطر مورد استفاده قرار گرفته است.

یافته ها

یافته های ۲۰۲ دانشجوی که ۳/۵ درصد از آن ها در محدوده سنی زیر ۲۰ سال، ۵۵/۴ درصد بین ۲۰ تا ۲۵ سال، ۳۱/۲ درصد بین ۲۵ تا ۳۰ سال، ۵/۴ درصد بین ۳۰ تا ۳۵ سال و ۴/۵ درصد دارای سنی بیشتر از ۳۵ سال می باشند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در جدول شماره ۱. میزان رفتارهای پر خطر و اضطراب افراد مورد ارزیابی آمده است. میانگین نمره رفتارهای پر خطر افراد مورد ارزیابی در این تحقیق ۴/۱۳ با حداقل نمره ۰ و حداکثر نمره ۱۸ می باشد. همچنین میانگین اضطراب افراد مورد ارزیابی نشان می دهد که میانگین نمره اضطراب افراد مورد ارزیابی ۳۴/۶۴ با حداقل نمره ۱۶ و حداکثر نمره ۵۸ می باشد.

همانطور که در جدول شماره ۱ مشاهده می شود، میانگین نمرات رفتارهای پر خطر ۴/۱۳، اضطراب ۳۴/۶۴، میانگین نمره بعد دلبستگی ایمن ۱۴/۵۰، بعد دلبستگی اجتنابی آن ها ۱۱/۱۲ و بعد دلبستگی دوسوگرا-اضطرابی افراد مورد ارزیابی ۹/۳۵ است.

جدول شماره ۱- ویژگی های توصیفی رفتارهای پر خطر، اضطراب و سبک های دلبستگی

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	ماکزیمم	مینیمم
رفتارهای پرخطر	۲۰۲	۴/۱۳	۴/۲۹	۱۸	۰
اضطراب	۲۰۲	۳۴/۶۴	۹/۱۴	۵۸	۱۶
دلبستگی ایمن	۲۰۲	۱۴/۵۰	۳/۰۴	۲۱	۸
دلبستگی اجتنابی	۲۰۲	۱۱/۱۲	۳/۹۶	۱۸	۲
دلبستگی دو سوگرا/اضطرابی	۲۰۲	۹/۳۵	۶/۳۹	۲۴	۰

برای بررسی همبستگی متغیرهای پیش بین با متغیرهای ملاک از ضریب همبستگی استفاده شد. در جدول ۲، همبستگی درونی متغیرهای پژوهش گزارش شده است. نتایج این جدول رابطه معناداری بین متغیرهای پیش بین با متغیر ملاک و همچنین، همبستگی مثبت و معناداری را با اطمینان ۹۹ درصد بین رفتارهای پر خطر با سبک دلبستگی اجتنابی (۰/۳۱۹) و سبک اضطرابی (۰/۲۰۹) نشان می دهد. همچنین بین اضطراب با سبک های دلبستگی ایمن (۰/۲۳۳-) همبستگی منفی و معناداری با اطمینان ۹۹ درصد و همبستگی مثبت و معناداری با اطمینان ۹۹ درصد با سبک دلبستگی اجتنابی (۰/۳۸۳) و سبک دلبستگی اضطرابی (۰/۶۰۵) مشاهده می شود.

جدول شماره ۲- ضریب همبستگی و سطح معناداری متغیرها

متغیر وابسته	شاخص های آماری	سبک دلبستگی ایمن	سبک دلبستگی اجتنابی	سبک دلبستگی اضطرابی
همبستگی پیرسون		۰/۰۹۹	۰/۳۱۹**	۰/۲۰۹**
رفتارهای پرخطر	سطح معنی داری	۰/۱۶۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۳
	تعداد	۲۰۲	۲۰۲	۲۰۲
همبستگی پیرسون		-۰/۲۳۳**	۰/۳۸۳**	۰/۶۰۵**
اضطراب	سطح معنی داری	۰/۱۶۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
	تعداد	۲۰۲	۲۰۲	۲۰۲

جهت آزمون این فرضیه که سبک های دلبستگی گرایش به رفتارهای پر خطر را در دانشجویان پسر دانشگاه آزاد اسلامی کرج پیش بینی می کند، از تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده گردید که در آن سبک های دلبستگی به عنوان متغیر پیش بین و رفتارهای پر خطر به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شدند. سطح معناداری در این گزارش جهت متغیرهای سبک های دلبستگی کمتر از ۰/۰۱ می باشد. قبل از اجرای آزمون پیش فرض های رگرسیون مورد بررسی قرار گرفت:

- به منظور بررسی مفروضه نرمال بودن توزیع تک متغیر، مقادیر کشیدگی و چولگی
- به منظور ارزیابی مفروضه همخطی بودن، عامل تورم واریانس^{xxvi} (VIF) و ضریب تحمل
- به منظور آزمون استقلال خطاها در بین متغیرهای پیش بین، ارزش شاخص دوربین واتسون
- و به منظور ارزیابی برقراری یا عدم برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری، از تحلیل اطلاعات مربوط به «فاصله مهلنویس (D)^{xxvi}» و ترسیم منحنی توزیع آن استفاده شد.

جدول شماره ۳- کشیدگی، چولگی، ضریب تحمل و تورم واریانس و شاخص دوربین واتسون (خودهمبستگی) متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس (VIF)	دوربین واتسون (خودهمبستگی)
گرایش به رفتارهای پرخطر	۱/۴۴	۱/۶۷	----	-----	۱/۵۹
اضطراب	۰/۲۷۸	-۰/۲۳۹	----	-----	۱/۶۱
سبک دلبستگی ایمن	-۰/۲۶۸	-۰/۷۵۶	۰/۹۳۲	۱/۰۷	
سبک دلبستگی اجتنابی	-۰/۳۵۹	-۰/۷۲۶	۰/۸۰۱	۱/۲۴	
سبک دلبستگی اضطرابی	۰/۰۵۴	-۱/۱۵	۰/۸۵۴	۱/۱۷	

با توجه به جدول شماره ۴ و سطوح معناداری، متغیرهای سبک دلبستگی اجتنابی با ضریب بتای مثبت (۰/۳۹۷) و سبک دلبستگی ایمن با ضریب بتای منفی (۰/۲۶۹) می توانند رفتارهای پرخطر دانشجویان پسر مورد ارزیابی را پیش بینی کند. با توجه به نتایج جدول ضرایب رگرسیونی (جدول شماره ۴)، فرمول رگرسیونی جهت پیش بینی رفتارهای پرخطر بر اساس سبک های دلبستگی در دانشجویان پسر مورد ارزیابی به شرح ذیل می باشد.

$$Y = 4/18 + 0/397 (X1) - 0/269 (X2)$$

جدول شماره ۴. ضرایب رگرسیونی متغیرهای رفتارهای پر خطر و سبک های دلبستگی

مدل	B	Std. Error	ضرایب استاندارد	ت	سطح معنی داری
مقدار ثابت	۴/۱۸	۱/۸۰	Beta	۲/۳۲	۰/۰۲۱
۲ سبک دلبستگی اجتنابی X1	۰/۳۹۷	۰/۰۹۶	۰/۱۸۵	۲/۷۱	۰/۰۰۱
سبک دلبستگی ایمن X2	-۰/۲۶۹	۰/۰۹۶	-۰/۱۹۱	-۲/۸۱	۰/۰۰۵
متغیر وابسته: رفتارهای پر خطر					
مقدار ثابت	۳۱/۹۹	۳/۴۱		۱۰/۱۸	۰/۰۰۱
۳ سبک دلبستگی اضطرابی X1	۰/۷۸۸	۰/۰۸۳	۰/۵۵۱	۹/۴۴	۰/۰۰۱
سبک دلبستگی ایمن X2	-۰/۵۵۴	۰/۱۶۷	-۰/۱۸۵	-۳/۳۱	۰/۰۰۱
سبک دلبستگی اجتنابی X3	۰/۲۹۸	۰/۱۳۹	۰/۱۲۹	۲/۱۴	۰/۰۳۳
متغیر وابسته: اضطراب					

به منظور آزمون این فرضیه که سبک های دلبستگی اضطراب را در دانشجویان پسر دانشگاه آزاد اسلامی کرج پیش بینی می کند و به منظور بررسی میزان اضطراب در دانشجویان مورد ارزیابی از تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده گردید. که در آن سبک های دلبستگی به عنوان متغیر پیش بین و اضطراب به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شدند. سطح معناداری در این گزارش جهت متغیرهای سبک های دلبستگی کمتر از ۰/۰۱ می باشد.

با توجه به نتایج ضرایب رگرسیونی و با توجه به سطوح معناداری، متغیرهای سبک های دلبستگی اجتنابی با ضریب بتای مثبت (۰/۷۸۸) ، سبک دلبستگی ایمن با ضریب بتای منفی (۰/۵۵۴) و سبک دلبستگی اجتنابی نیز با ضریب بتای مثبت (۰/۲۹۸)، می توانند اضطراب دانشجویان مورد ارزیابی را پیش بینی کنند. با توجه به نتایج جدول ضرایب رگرسیونی فرمول رگرسیونی جهت پیش بینی اضطراب بر اساس سبک های دلبستگی در دانشجویان پسر مورد ارزیابی به شرح ذیل می باشد:

$$Y = 31/99 + 0/788 (X1) - 0/554 (X2) + 0/298 (X3)$$

بحث و نتیجه گیری

سنین جوانی و به ویژه دوران دانشجویی، به دلیل مشارکت بیشتر جوانان در گروه همسالان و قرار گرفتن در موقعیت های اجتماعی متنوع تر و مسئولیت های تحصیلی، اجتماعی و اقتصادی بیشتری که از او انتظار می رود، می تواند بیشتر مستعد ارتکاب رفتارهای پر خطر باشد. زیرا گرایش به رفتارهای پر خطر در واقع نوعی گریز از مواجهه ی موثر با موقعیت تنش زا است [محمد علی پور، رستمی، قائم مقامی، ۱۳۸۹]. بروک^{xxviii} و همکاران (۱۹۹۰، ۱۹۹۸) نظریه ای را توصیف کردند که در آن دلبستگی عاطفی به والدین، یادگیری های اجتماعی و ویژگی های درون فردی نوجوانان و جوانان، به طور مستقیم بر سوء مصرف مواد اثر می گذارد [شهرام محمد خانی، ۱۳۸۶]. پژوهش ها نشان داده است که دلبستگی ایمن، با مفهوم مثبت از خود و دیگران، حس کنجکاوی و علاقه به کاوشگری، گشودگی شناختی و انعطاف پذیری در پردازش اطلاعات، تعهد ارتباطی و رضایت ارتباطی، رابطه دارد [بارتلمه^{xxix} و هارویتر^{xxx}، ۱۹۹۱؛ کولینز و رید^{xxxi}، ۱۹۹۰؛ فینی^{xxxii}، ۲۰۰۲ و میکولینسر^{xxxiii}، ۱۹۹۷ به نقل از میکولینسر و همکاران، ۲۰۰۵]. از طرفی پژوهش ها نشان داده که ویژگی هایی چون انعطاف پذیری و مسئولیت پذیری که از ویژگی های افراد دلبسته ایمن هستند با نوع دوستی و روابط سالم با دیگران رابطه ی معنادار دارند (برای مثال بیرامی، پور اسمعیلی، صالحی حیدرآباد، عندلیب کورایم، ۱۳۹۰). بنابر این با بررسی رابطه مستقیم دلبستگی و رفتارهای پر خطر می توان شناخت بیشتری از عوامل موثر در این رفتارها کسب کرد. در واقع از طریق توجه به نوع دلبستگی فرزند و والدین و در واقع ایمنی موجود در رابطه ی آن ها می توان گرایش به رفتارهای پر خطر را حتی در خانواده های معمولی و نه از هم گسیخته بررسی کرد [زینب محمد پور، رستمی، قائم مقامی، ۱۳۸۹].

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین سبک های دلبستگی، سبک دلبستگی ایمن و اجتنابی با رفتارهای پر خطر رابطه معناداری دارد و بر اساس آن ها می توان رفتارهای پر خطر را پیش بینی کرد. از بین سبک های دلبستگی، سبک دلبستگی اجتنابی با ضریب بتای مثبت (۰/۳۹۷) و سبک دلبستگی ایمن با ضریب بتای منفی (۰/۲۶۹) می توانند رفتارهای پرخطر دانشجویان پسر مورد ارزیابی را پیش بینی کند. نتایج حاصل با نتایج رضایی جمالویی و همکاران (۱۳۹۸)، آقایی (۱۳۸۸)، لورا ای^{xxxiv} و همکاران (۲۰۱۹) متیو^{xxxv} و همکاران (۲۰۱۸)، کسل^{xxxvi}، وردل^{xxxvii} و روبرتس^{xxxviii} (۲۰۰۷) مطابقت دارد. رضایی جمالویی و همکاران (۱۳۹۸) به این نتیجه رسیده اند که سبک دلبستگی ایمن مولفه های رانندگی خطرناک، خشونت، سیگار کشیدن و مصرف الکل رفتارهای پر خطر را به ترتیب با تبیین ۸،۶۴ و ۱۱ درصد واریانس آن ها به صورت منفی، سبک دلبستگی اجتنابی مولفه های مصرف مواد با تبیین ۱۳ درصد واریانس مورد پیش بینی قرار می دهد. همچنین نتایج پژوهشی که توسط علی آبادی؛ پرندخ و محمدی (۱۳۹۵) بر روی دانش آموزان پسر مقطع متوسطه انجام شده است، نشان می دهد که الگوی دلبستگی ایمن، رفتارهای پر خطر را کاهش و الگوی دلبستگی نا ایمن اجتنابی، رفتارهای پر خطر را افزایش می دهد. همچنین نتایج دیگر پژوهش حاضر نشان داد که بین سبک های دلبستگی، سبک دلبستگی اضطرابی، ایمن و اجتنابی با اضطراب رابطه معناداری دارند و براساس آنها می توان اضطراب را پیش بینی کرد. با توجه به ضریب تبیین ۴۱ درصد تغییرات اضطراب دانشجویان پسر مورد ارزیابی به سبک های دلبستگی وابسته می باشد و متغیرهای سبک دلبستگی اضطرابی با ضریب بتای مثبت (۰/۷۸۸)، سبک دلبستگی ایمن با ضریب بتای منفی (۰/۵۵۴) و سبک دلبستگی اجتنابی نیز با ضریب بتای مثبت (۰/۲۹۸)، می توانند اضطراب دانشجویان پسر مورد ارزیابی را پیش بینی کند. نتایج حاصل با نتایج صدی دمیرچی و همکاران (۱۳۹۷)، علی آبادی؛ پرندخ و محمدی (۱۳۹۵) مطابقت دارد. صدی دمیرچی و همکاران (۱۳۹۷)، مطرح کرده اند که سبک های دلبستگی پیش بینی کننده ی مهمی برای بهداشت روانی هستند، و بین سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و اضطراب رابطه معناداری وجود ندارد اما بین سبک دلبستگی دوسوگرا با اضطراب رابطه مثبت معناداری وجود دارد. همچنین بیان کرده اند که سبک دلبستگی دو سوگرا ۵۸ درصد پیش بینی کننده معنادار اضطراب است.

از جمله محدودیت های این پژوهش می توان به محدودیت گستره نمونه ها که گروه پسران دانشجو می باشد، اشاره نمود. بنابراین یافته های پژوهش قابل تعمیم به همه افراد جامعه نیست. همچنین می توان به محدودیت ابزار سنجش متغیرها به پرسشنامه اشاره نمود. در ادامه پیشنهاد می شود که با انجام این تحقیق بر روی دانشجویان دختر و در سایر مقاطع می توان نتایج جامع تری در این زمینه به دست آورد. همچنین از ابزارهای سنجش دیگر در پژوهش های آتی استفاده نمود. در پایان پیشنهاد می شود، با توجه به تاثیر مثبت سبک دلبستگی ایمن بر کاهش رفتارهای پرخطر و اضطراب، روش های رسیدن به سبک دلبستگی ایمن در بین جوانان و نوجوان مد نظر قرار گیرد، این امر می تواند با آموزش خانواده ها در زمینه ایجاد پیوندهای عاطفی مناسب و شکل گیری سبک دلبستگی ایمن زمینه را برای ارتقای سطح سلامت روانی جامعه فراهم آورد.

منابع

- اللهیاری، ع.، کاظمی، م.، حیدری، س.، پیکان حیرتی، ح. (۱۳۹۲). سبک های دلبستگی و صفات شخصیتی در معتادان به مواد مخدر، فصلنامه علمی پژوهشی روان شناسی سلامت، ۲(۴)، ۵۱-۶۰.
- آزرمی، پ. (۱۳۸۹). رابطه هوش هیجانی و باورهای فرا شناختی با رفتارهای پر خطر در نوجوانان، پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی بالینی، دانشگاه خوارزمی تهران.
- بشارت، م.ع. (۱۳۷۸). نظریه دلبستگی: مبنای زیست شناختی روان درمانگری، فصلنامه تازه های روان درمانی، ۴(۱۳)، ۸۳-۶۴.
- بشارت، م.ع.، محمدی حاصل، ک.، نیک فرجام، م.ر.، ذبیح زاده، ع.، فلاح، م.ح. (۱۳۹۲). مقایسه سبک های دلبستگی در بیماران مبتلا به افسردگی، اختلال های اضطرابی و افراد عادی، فصلنامه روان شناسی تحولی: روان شناسان ایرانی، ۹(۳۵)، ۲۳۶-۲۲۷.
- بیرامی، م.، پوراسمعی، ا.، صالحی حیدر آباد، م.، عندلیب کورایم، م. (۱۳۹۰). بررسی نقش عامل های شخصیتی در پیش بینی تحول اخلاقی و نوع دوستی، فصلنامه پژوهش های وین روان شناختی، ۶(۲۱)، ۲۴۶-۲۳۱.
- رضائی جمالوئی، ح.، حسینی، ج.، نور محمدی نجف آبادی، م. (۱۳۹۸). نقش سبک های دلبستگی در رفتارهای پر خطر نوجوانان پسر مقطع متوسطه دوم، دانش و پژوهش در روان شناسی کاربردی، ۲۰(۱)، ۱۱۲-۱۲۱.
- صدری دمیرچی، ا.، نصرتی بیگ زاده، م.، عبادی راد، س.م. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین سبک های دلبستگی با افسردگی، اضطراب و استرس در دانشجویان، مجله رویش روان شناسی، ۷(۹)، ۳۰۸-۲۹۱.
- علی آبادی، ش.، پرندخ، ف.، محمدی، ف. (۱۳۹۵). رابطه سبک های دلبستگی با رفتارهای پر خطر در دانش آموزان، پنجمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار-موسسه آموزش عالی مهر اروند، https://www.civilica.com/Paper-EPSCONF05-EPSCONF05_259.html
- محمد خانی، ش. (۱۳۸۶). مدل ساختاری مصرف مواد در نوجوانان در معرض خطر: ارزیابی اثر مستقیم و غیر مستقیم عوامل فردی و اجتماعی، فصلنامه پژوهش در سلامت روان شناختی، ۱(۲)، ۱۶-۵.
- Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ainsworth, M. D. (1989). Attachments beyond infancy. American Psychology Journal, 44(4), 709-716
- Anderson, L. E., Connors, J. P., Voisey, B. J., Young, R. McD., Gullo, M. J. (2019). The unique role of attachment dimensions and peer drinking in adolescent alcohol use. Personality and Individual Differences 149, 118-122
- Bowlby, J. (1969). Attachment and loss. Vol. 1, Attachment. New York: Guilford Press
- Bergman, M. M., & Scott. (2001). Young adolescents well-being and health-risk behaviors: Gender and socioeconomic difference. Journal of Adolescents, 24, 183-197
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. Journal of Personality and Social Psychology, 61, 226-241.
- Brennan, K. A., & Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. Personality and Social Psychology Bulletin, 21, 267-283.
- Brook, J. S., Brook, D. W., Gordon, A. S., Whiteman, M., & Chen, P. (1990). The psychosocial etiology of adolescent drug use: A family interactional approach. Genetic, Social and General Psychology Monographs, 116 (2), 111-267
- Boyd, D., McFeeters, D., Dhingra, K., Galbraith, N., Hinton, D. (2018). Parental psychopathology, adult attachment and risk of 12-month suicidal behaviours. Psychiatry Research 260, 272-278
- Collins, N. L., Read, S. J. Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. Journal of Personality and Social Psychology. 1990; 58(4):644-63
- Hudson, N. W., Chris Fraley, R. Moving toward greater security: The effects of repeatedly priming attachment security and anxiety, Journal of Research in Personality (2018), doi: <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2018.04.002>
- Holme, J. (1993). Attachment Theory: A biological basis for Psychotherapy? British Journal of Psychiatry, 163, 430-438
- Kassel, J. D., Wardle, M., & Roberts, J. E. (2007). Adult attachment security and college student substance use. Addictive Behaviors, 32, 1164-1176.
- Keough, M. T., Penniston, T. L., Vilhena-Churchill, N., Bagby, R. M., Quilty, L. C. (2018). Depression symptoms and reasons for gambling sequentially mediate the associations between insecure attachment styles and problem gambling. Addictive Behaviors 78, 166-172

- Laura E. Andersona, Jason P. Connora,b, Joanne Voiseyc, Ross McD. Youngd, Matthew J. Gulloa.(2019). The unique role of attachment dimensions and peer drinking in adolescent alcohol use. *Personality and Individual Differences* 149. 118-122
- Mikulincer, M., Horesh, N., Eilati, H., & Kotler, M. (1999). The association between adult attachment style and mental health in extreme life-endangering conditions. *PersIndividDif*, 27, 831-42.
- Mikulincer, M.; Shaver, P.R.; Gillath, O.; Nitzberg, R.A. (2005). Attachment, Caregiving, and Altruism: Boosting Attachment Security Increases Compassion and Helping, *Journal of Personality and Social Psychology*, 89, No. 5, 817-839.
- Matthew T. Keougha,*, Trinda L. Pennistona, Natalie Vilhena-Churchillb, R. Michael Bagbyc, Lena C. Quiltyd.(2018). Depression symptoms and reasons for gambling sequentially mediate the associations between insecure attachment styles and problem gambling. *Addictive Behaviors* 78. 166-172
- Sadock, B. J. , & Sadock, V. A. (2003). *Synopsis of psychiatry*, Philadelphia: Lippincott Williams And Wikins.

ⁱ Attachment

ⁱⁱ Secure Attachment

ⁱⁱⁱ Avoiding Insecure Attachment

^{iv} Ambivalent Insecure Anxiety Attachment

^v Bowlby

^{vi} Ainsworth

^{vii} Bergman

^{viii} Scott

^{ix} Sadock

^x Bartholomew

^{xi} Horowitz

^{xii} Hudson

^{xiii} Chris Fraley

^{xiv} Mikulincer

^{xv} Horesh

^{xvi} Eilati

^{xvii} Kotler

^{xviii} Brook

^{xix} Laura E. Andersona

^{xx} Jason P. Connora

^{xxi} Joanne Voiseyc

^{xxii} Ross McD. Youngd

^{xxiii} Matthew J. Gulloa

^{xxiv} Collins & Read

^{xxv} Cattell

^{xxvi} variance inflation factor

^{xxvii} Mahalanobis distance (D)

^{xxviii} Brook

^{xxix} Bartholomew

^{xxx} Horowitz

^{xxxi} Coolins & Read

^{xxxii} Feeney

^{xxxiii} Mikulincer

^{xxxiv} Laura E.

^{xxxv} Matthew

^{xxxvi} Kassel

^{xxxvii} Wardle

^{xxxviii} Roberts